

згаданої пріоритетності верховенства права при здійсненні правосуддя, що, зокрема, зобов'язує суддю керуватись такими основоположними принципами права, як справедливість і рівність, питання про конституційність вказаних (вочевидь, дискримінаційних) застережень рано чи пізно постане на практиці. І не виключено, що конкретний суддя, обстоюючи положення про неправовий характер цих застережень як таких, що порушують права людини, не звернеться до аргументації, наведеної у відповідному рішенні Конституційного Суду України [4].

Література

1. Елинский А. В. Проблемы уголовного права в конституционном измерении: монография. – М.: Юрлитинформ, 2012. – 496 с.
2. Дудоров О. О. Кримінальне право: теорія і практика (вибрані праці). – К.: Ваіте, 2017. – 872 с.
3. Березнер В. В. Звільнення від кримінальної відповідальності за підкуп: інституціональні та прикладні проблеми // Актуальні проблеми теорії кримінальної законотворчості та практики правозастосування: матеріали Міжнар. наук.-прак. конф. (Одеса, 27 груд. 2016 р.) / відп. ред. В.О. Туляков. – Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія», 2016. – С. 139–148.
4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) від 2 листопада 2004 р. № 15-рп/2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04>.

УДК 343.21 (477)(043.2)

Кияшко О. О., аспірант,
Херсонський державний університет, м. Херсон, Україна

НЕПРАВОМІРНА ВИГОДА В СИСТЕМІ СЛУЖБОВИХ ЗЛОЧИНІВ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Відмова вітчизняного законодавця від кримінально-правового поняття «хабар» не впливає з вимог міжнародно-правових актів у сфері боротьби з корупцією, ратифікованих Україною [1; 2]. Звернімося до офіційних перекладів текстів зазначених Конвенцій, що набрали чинності для України у 2010 р. У ч. 4 ст. 12 Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції зазначено, що «Кожна Держава-учасниця відмовляє у звільненні від оподаткування стосовно витрат, що є хабарями, які є одним із складових елементів складу злочинів, визнаних такими згідно зі статтями 15 і 16 цієї Конвенції, та, у належних випадках, стосовно інших

витрат, зроблених з метою сприяння корупційним діянням» [1].

У тринадцяти статтях (статті 2–11, 18, 36 та 37) офіційного перекладу Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією так само вжито термін «хабар», а не «неправомірна вигода» [2]. Разом із тим слово «хабар», окрім указаних Конвенцій, обов'язкових для України, вживається зараз у Постанові Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про хабарництво» № 5 від 26 квітня 2002 р. [3]. У п'яти статтях (статті 2, 3, 7, 8, 12) офіційного перекладу Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією йдеться про словосполучення «неправомірна перевага». Про «неправомірну вигоду» не зазначено у жодній статті Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією [2]. Як бачимо, назва Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення національного законодавства у відповідність із стандартами Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією» не відповідає його змісту, оскільки у Кримінальній конвенції про боротьбу з корупцією відсутній термін «неправомірна вигода» [2; 4].

У ст. 1 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 7 квітня 2011 р. № 3206-VI, примітках до ст. 364-1 КК України та до ст. 354 КК України надається визначення неправомірної вигоди [5; 6]. Зазначимо одразу, що на даний час ці три визначення неправомірної вигоди поки що не збігаються, що не можна визнати задовільним із позицій законодавчої техніки. Постає важливе запитання про необхідність єдиного для законодавства України про кримінальну відповідальність визначення неправомірної вигоди.

Неправомірна вигода за ст. 1 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» – грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав (у редакції Закону № 221-VII від 18 квітня 2013 р.) [4].

Залежно від ступеня однорідності ознак неправомірної вигоди, в контексті різних видів підкупу, доцільно виділяти:

1) загальні ознаки неправомірної вигоди, які однаковою мірою характерні для підкупу службової особи – юридичної особи публічного права; службової особи – юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми; особи, яка надає публічні послуги; працівника підприємства, установи чи організації; а також підкупу виборця, учасника референдуму;

2) спеціальні ознаки неправомірної вигоди, що відображають конструктивні відмінності у кримінально-правому понятті неправомірної вигоди щодо різних видів підкупу.

Запропонована у межах цього дослідження систематизація ознак неправомірної вигоди дала змогу виявити окремі неточності у формулюванні переліку видів (предмета) неправомірної вигоди щодо

підкупу виборця, учасника референдуму, а також усунути тавтологію положень КК України у зв'язку з ідентичністю визначення неправомірної вигоди у примітці до ст. 364-1 КК України та примітці 2 – до ст. 354 КК України.

Загалом систематизація ознак неправомірної вигоди розвиває теоретичні знання про особливості предмета підкупу за КК України, що має значення для удосконалення юридичної практики у напрямку протидії цьому виду корупційного правопорушення.

Всі склади, які згадують службову особу, потребують принаймні перевірки на доцільність збереження існуючих формулювань. Не виключено, що відсутність конкретизації в окремих випадках може бути доцільною. Наприклад, незаконне збагачення з боку службових осіб, що не є представниками влади, було б доцільно обмежити не за колом осіб, а за характером дій, вчинюваних за одержання неправомірної вигоди – а саме – дій, що порушують антимонопольне право і можуть бути визнаними недійсними угодами.

Література

1. Конвенція ООН проти корупції від 31 жовтня 2003 р. (підписана від імені України 11 груд. 2003 р., ратифікована 18 жовтня 2006 р., набрала чинності для України 1 січ. 2010 р.) // Офіційний вісник України. – 2010. – № 10. – Ст. 506.
2. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією (підписана від імені України 27 січ. 1999 р., ратифікована Україною 18 жовтня 2006 р.) // Офіційний вісник України. – 2006. – № 44. – Ст. 2939.
3. Про судову практику у справах про хабарництво: постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 р. № 5 // Вісник Верховного Суду України. – 2002. – № 3. – С. 9–16.
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення національного законодавства у відповідність із стандартами Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією: Закон України від 18 квітня 2013 р. № 221-VII // Голос України. – 2013. – 17 трав. (№ 90 (5590)).
5. Кримінальний кодекс України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III (введений в дію 1 верес. 2001 р.) // Відомості Верховного Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.
6. Про засади запобігання і протидії корупції: Закон України від 7 квітня 2011 р. № 3206-VI // Відомості Верховного Ради України. – № 40. – Ст. 404.